

«МОВА В ГАРМОНІЇ СВІТУ»

(до Міжнародного дня рідної мови)

Матеріали II Всеукраїнської мовно-літературної
конференції педагогічних, науково-педагогічних
працівників та студентів

УДК
81'27(06)

Рекомендовано Педагогічною радою Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж інформаційних технологій Національного університету «Львівська політехніка» (ІТ коледж Львівської політехніки) Протокол № 4 від 30.12.2025 р.

Світлій пам'яті Наталії Миколаївні Башкатовій, методистці коледжу, співзасновниці конференції.

Редакційна колегія:

Романчук В.І.	директор ІТ коледж Львівської політехніки, доктор технічних наук, професор
Юнак О.М.	заступник директора з навчальної роботи, доктор філософії
Дика І.Я.	голова обласного методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін Львівської області, викладач-методистка, викладачка української мови
Шумлянська Н.Б.	викладачка української мови та літератури коледжу, спеціалістка вищої категорії

«МОВА В ГАРМОНІЇ СВІТУ» (до Міжнародного дня рідної мови), дослідження ролі української мови у формуванні національної ідентичності та її впливу на сучасну українську літературу в контексті глобалізації.

Збірник містить матеріали II Всеукраїнської мовно-літературної конференції педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів **«МОВА В ГАРМОНІЇ СВІТУ»** (до Міжнародного дня рідної мови), яка відбулася у ІТ коледжі Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів, 19 лютого 2026 р.) 175 с.

Для науково-педагогічних працівників, викладачів, студентів, учителів та учнів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, власних імен, географічних назв, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», під час використання наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

Замість передмови

Шановні колеги та учасники!

Вітаємо вас на сторінках збірки тез II Всеукраїнської мовно-літературної конференції «Мова в гармонії світу». Цей мовний полілог об'єднав дослідників навколо ідеї, що слово – це не лише інструмент комунікації, а фундамент нашої ідентичності та майбутнього.

Цьогоріч доповіді учасників стали відображенням своєчасних суспільних викликів, об'єднавши дослідників із Києва, Тернополя, Вінниці, Харкова, Кривого Рога, Полтави, Житомира, Миколаєва, Черкас, Львова, Бродів, Стрия та Рудок. Зокрема, провідними ідеями багатозвучного дискурсу стали заклики **активізувати** роль української мови як головного чинника національної безпеки та формування суспільної свідомості, **сприяти** очищенню мовного простору від кальок через активне відновлення питомої лексики в науковий та повсякденний обіг, **впроваджувати** стандарти етичної публічної комунікації як основу здорового демократичного діалогу, **підтримувати** перекладацькі та літературознавчі проєкти, що зберігають історичну пам'ять та популяризують українське художнє слово у світі, **поглиблювати** оцінку емоційної сили сучасної поезії як засобу психологічної стійкості суспільства.

Конференція підтвердила, що гармонія світу можлива лише через збереження культурної самобутності та відповідальне ставлення до рідного слова.

Ця збірка адресована викладачам, студентам та всім, хто вбачає в українському слові не лише об'єкт вивчення, а й живий організм, що творить гармонію нашого спільного світу.

Дякуємо за ваші інтелектуальні зусилля та внесок у розвиток української філології. Бажаємо плідного читання та нових наукових звершень!

З повагою
Оргкомітет.

ЗМІСТ

1.	Биць Ірина Мова почуттів у поезії Галини Крук	7
2.	Бовтач Оксана Культура мовлення та мовленнєвий етикет як складові культури спілкування	9
3.	Боднар Віталій, Іваськевич Тетяна Поезія вільних	13
4.	Бородко Руслана Етика мовлення як чинник довіри в публічному дискурсі	17
5.	Бузікевич Христина, Мировський Олексій Відкриття пам'ятника Івану Котляревському як акт мовної політики та культурного спротиву українців	20
6.	Бухаров Данило, Хмеляр Тетяна Translator's choice between accuracy and aesthetic value: a dilemma	23
7.	Гамерник Галина Екзистенційний вимір мови почуттів поезії В. Стуса як код духовного опору	26
8.	Давидченко Інна Мовленнєвий етикет у публічному спілкуванні	29
9.	Дегрик Ігор Номінації просторових реалій в українських фольклорних текстах	33
10.	Дмитришин Павло, Іваськевич Тетяна Мова – жива душа рідної України	36
11.	Добровольська Неля Принципи мовленнєвої етики у виступах представників органів державної влади	40
12.	Драбчук Оксана Мовна політика та історична пам'ять суспільства	43
13.	Заїка Людмила, Лавренчук Оксана Мовленнєва культура: від студентської аудиторії - до успішної кар'єри	46
14.	Західна Марія, Дацюк Руслана Від праіндоевропейських джерел до постмодерну: генезис питомої української лексики	50
15.	Іваськевич Тетяна Мова – це пам'ять про наше минуле й стежина в майбутнє	54
16.	Кавецький Дмитро, Смуk Мар'яна Слово і булава: мовна стратегія козацької держави	58
17.	Кіндрат Мар'яна Мова твору Уласа Самчука «Волинь»	61
18.	Kobyletskyi Markiiian, Матвіїшин Юлія It anglicisms and their strategic replacement with native ukrainian terminology: a linguistic analysis	65

	Коломієць Марічка, Мировський Олексій	
19.	Політичний вимір орфографії: «кулішівка», друкарська інфраструктура та механізми імперської цензури (друга половина XIX ст.)	68
20.	Куртяк Кароліна, Лагола Ірина Мова як засіб формування суспільної свідомості	71
21.	Кучерява Ольга Родинні зв'язки та звертання: Відновлення давніх назв ступенів спорідненості	74
22.	Лаба Ольга Діалектні ергоніми Львова як маркер мовної та культурної ідентичності	76
23.	Лігашевська Соломія, Лагола Ірина Мова болю, пам'яті й надії в поезії Ліни Костенко на тему війни	78
24.	Літвінюк Ольга Петро Тимочко – майстер у царині перекладу	82
25.	Мировський Олексій Український театр корифеїв у контексті мовної політики російської імперії другої половини XIX ст.: історичний вимір	85
26.	Пастущак Вікторія, Мировський Олексій Від Майдану до повномасштабної війни: українська література 2013–2026 років у контексті історичної пам'яті	88
27.	Погребняк Олександр Мовна відповідальність засобів масової інформації в сучасному новинному просторі	91
28.	Поломахтерова Анна, Свиріпа Людмила Мова почуттів у поезії Ліни Костенко	94
29.	Поніжай Юлія, Мельничук Оксана Математика як універсальна мова пізнання світу	98
30.	Похилюк Олена Інтерпретація образів-символів інтимної лірики Тетяни Яковенко	102
31.	Ріпей Марія Прикметник <i>серйозний</i> у медіатекстах	106
32.	Ромащенко Ольга Художнє слово у формуванні національної свідомості студентської молоді в умовах воєнного часу	108
33.	Рублевська Анна Порівняльна характеристика назв осіб з низькою соціальною відповідальністю у першому посланні Петра (версії українських перекладів)	112
34.	Ситор Ольга Культура мовлення сучасного педагога	115
35.	Сівка Єлизавета, Мировський Олексій Мовна політика УСРР у 1920-х роках: між радянською ідеологією та національно-культурним відродженням	119
36.	Склема Світлана	123

	Мовна стійкість в умовах сьогодення Соколовська Людмила	
37.	Сенсорика щастя та поетика повсякденності в збірці «Моя рапсодія» Ольги Номерчук	127
38.	Сорока Дарія, Лагола Ірина Мова почуттів у поезіях Ліни Костенко та Сергія Жадана Суворова Наталія	130
39.	Мовні маркери національної ідентичності в українській літературі: від класики до сучасності Тхоровська Соломія, Мировський Олексій	134
40.	Репресована графема: історія вилучення та повернення літери "г" як дзеркало української мовної політики ХХ століття Химчук Любов	136
41.	Ознаки культури мовлення як етичні засади публічної комунікації та формування мовленнєвої компетенції особистості Холодилова Софія, Мировський Олексій	139
42.	Українська мова як чинник національної ідентичності в умовах імперської та радянської політики: історичний вимір Хомякова Тетяна	142
43.	Відродження питомої української медичної термінології	145
44.	Цебак Данило, Мельник Марія, Цебенко Оксана Відродження питомої української лексики у хімічній термінології Циквас Анна-Вікторія, Мировський Олексій	149
45.	Історичні аспекти впливу русифікаційних процесів у СРСР на українську мову Шкребець Наталія	153
46.	Застосування інноваційних технологій на уроках української мови як запорука мовленнєвого розвитку та дієвий засіб формування суспільної свідомості	157
47.	Шпитко Юстина Мова як алгоритм свідомості	160
48.	Шуляк Світлана Питома лексика у структурі всесвіту українських замовлянь	163
49.	Шумлянська Надія Українська мова без нашарувань (за О. Пономарівим)	166
50.	Янковська Устина, Мировський Олексій Від полонізації до переслідувань	171

Похилюк Олена Миколаївна,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри української філології
Комунального закладу вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
olhovaolena@ukr.net

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОБРАЗІВ-СИМВОЛІВ ІНТИМНОЇ ЛІРИКИ ТЕТЯНИ ЯКОВЕНКО

***Анотація.** У праці досліджено систему образів-символів в інтимній ліриці сучасної української поетки Тетяни Яковенко на матеріалі збірки «У глибині небес...» (2020). Проаналізовано специфіку функціонування ключових символів, що репрезентують складний синтез індивідуального екзистенційного досвіду та загальнонаціональних архетипів. Виявлено, що провідним у системі ідіостилю авторки постає образ «духовної вертикалі», де інтимне переживання трансформується в категорію софійності. Особливу увагу приділено флористичній символіці (вишня, яблуна, пізня малина, хризантема) як медіатору між пам'яттю та емоційним теперішнім, а також зимовій метафориці, що маркує стан внутрішнього герметизму особистості. Доведено, що концепт «вишиваної душі» та топос рідної землі (Соболівки, Поділля) утворюють унікальну модель етноінтимності, де приватна драма героїні набуває статусу колективного оберегу.*

***Ключові слова:** Тетяна Яковенко, інтимна лірика, образ-символ, архетип, екзистенційний досвід, національний код, вишивана душа, софійність.*

Інтимна лірика Тетяни Яковенко у збірці «У глибині небес...» репрезентує складний синтез екзистенційного досвіду та етнокультурних архетипів, де почуття кохання трансформується у філософську категорію буття. Провідним у системі ідіостилю поетки є образ-символ *неба / глибини*, що є не лише просторовим орієнтиром, а й духовним виміром любові, яка поєднує земне і небесне. Як зазначає сучасна дослідниця Л. Тарнашинська в монографії, присвяченій антропології української лірики, «вертикаль духовного сходження в жіночій поезії часто маркується небесною символікою, що перетворює інтимне переживання на акт софійності» [5, с. 42]. У Яковенко цей зв'язок зафіксовано у рядках: «Там, над тобою, – Бог, / Віри священний жар – / Вічна твоя любов, / Вічна твоя душа!» [6, с.

4]. Любов постає як випробування глибиною, де дзеркало душі відображає небесну нескінченність: *«Ходить місяць по денці сльози / і розпитує в Бога, / чом така глибина?»* [6, с. 12].

Особливе місце посідають флористичні образи-символи, що вкорінені в українську традицію, але в інтимному контексті набувають нових семантичних відтінків. *Вишня*, *яблуня*, *хризантема* та *верба* стають метафорами станів жіночої душі – від надії до розчарування. Сучасна лінгвопоетика (зокрема праці Н. Слухай) акцентує на тому, що «рослинний код у поезії виступає медіатором між пам'яттю та емоційним теперішнім» [3, с. 118]. У Яковенко символ *пізньої малини* або *хризантеми* маркує «осінь життя» та зріле кохання: *«Доле моя малинова, / щастя передзимове...»* [6, с. 143], а *хризантема* стає уособленням мовчазного терпіння: *«Хризантема ж терпіти буде / Без прокльонів і без молитв. / Не поміять ніколи люди, / Як у неї душа болить»* [6, с. 136]. Ці образи підкреслюють приреченість і водночас красу почуття, що розквітає всупереч «інею» життєвих негараздів.

Символіка стихій (води та снігу) у творчості поетки тісно пов'язана з мотивом незворотності часу таплинності почуттів. Образ-символ *човна* та *ріки* в інтимній ліриці Яковенко традиційно позначає життєву долю, проте в авторській інтерпретації він часто супроводжується відчуттям самотності та втрати: *«Відпливає човен, за яким не лишається слід»* [6, с. 222]. Сніг і лід у поетеси символізують очищення через біль, емоційне заціпеніння, яке є формою самозахисту: *«Вже білий сніг упав мені на душу, / І стало тихо – ні стежок, ні снів»* [6, с. 212]. Літературознавець О. Соловей зауважує, що «зимова метафорика в сучасній ліриці часто слугує для передачі внутрішнього герметизму особистості, яка переживає кризу інтимної комунікації» [4, с. 74]. У Яковенко це підсилюється образом зимового блюзу, де самота стає платою за свободу: *«Ти ж хотіла свободи. / Тепер плати / Самотою...»* [4, с. 110].

Художній простір інтимної поезії Яковенко насичений космогонічними символами, серед яких домінує *місяць*. Він постає то ласкавим «золотим котом», то стороннім свідком драми, то єдиним співрозмовником: *«Місяця кіт золотий / Легко у серце стрибнув, / Зоряні струни небес / Лапкою тихо чіпа»* [6, с. 102]. Місячне світло і ніч створюють ілюзорний світ, де можливе воскресіння почуттів у пам'яті:

«Нічного неба тихе світло / Нікому так не засія» [6, с. 115]. Це корелює з висновками дослідників (наприклад, В. Кононенко) про те, що «астральні символи в жіночій поезії вербалізують ірраціональну природу любові, її позачасовий характер» [1, с. 194].

Завершальним акордом символічної системи Тетяни Яковенко у збірці «У глибині небес...» постає інтегральний образ-символ *вишиваної душі*, що концептуально об'єднує інтимне з національним, а приватне переживання – з колективною пам'яттю етносу. Вишивка в поетки виступає не просто як декоративний елемент, а як онтологічна структура особистості, що визначає її здатність до любові та самопожертви. Сучасна дослідниця О. Корабель, аналізуючи когнітивні аспекти метафоризації в жіночій ліриці, слушно зауважує: «У сучасній жіночій ліриці етнологічна метафора (зокрема код вишивання) виступає як засіб гармонізації внутрішнього хаосу, де інтимне переживання набуває статусу колективного оберегу» [2, с. 48]. Цей обереговий характер любові Яковенко фіксує через символ рушника та материнської праці, що дарує дитині (і ліричній героїні зокрема) духовну свободу: «Дітям крила вишивала мати, / Щоб душа крилатою була» [6, с. 7].

Естетизація інтимного почуття у творчості поетки нерозривно пов'язана з *топосом рідної землі* (Соболівки, Поділля), який маркується як сакральний простір, де «визріває» душа. Любов до людини в текстах Яковенко невіддільна від любові до «малої батьківщини», що підтверджує тезу В. Кононенка про те, що «в українському поетичному дискурсі концепт любові часто детермінований ландшафтним кодом, де рідне село чи місто стають локусом істинності почуттів» [1, с. 210]. Для Яковенко таким локусом є Соболівка, яка в інтимних спогадах постає живою істотою, здатною розділити самотність: «Ластівка-Соболівка – / Рідна моя земля!» [6, с. 61] або «Соболівко щира, / Соболівко любя, / Працею славетна на усі віки» [6, с. 62]. Ця прив'язаність до коренів стає фундаментом, на якому тримається інтимний світ героїні навіть у часи «зимової» зневіри.

Образ-символ *вишиваної любові* та *вишиваної печалі* [6, с. 7] свідчить про те, що будь-який емоційний досвід – як радісний, так і трагічний – сприймається поеткою як невід'ємна частина загальнонаціонального полотна буття. Рушник як

символ пам'яті та неперервності роду трансформується в символ вірності власному «Я»: *«Спогадом дитинства огортає / Кожен хрестик, мамин оберіг»* [6, с. 7]. Тут *хрестик* вишивки прочитується подвійно: і як елемент орнаменту, і як метафора життєвої долі (*«нести свій хрест»*), яку героїня приймає з гідністю. Л. Тарнашинська підкреслює, що такий синтез дозволяє поетці «перекодувати біль у красу, а приватну драму – у високу трагедію духу, вкоріненого в національний ґрунт» [5, с. 156].

Отже, інтимна лірика Тетяни Яковенко в збірці *«У глибині небес...»* демонструє унікальну модель етноінтимності, де найглибші рухи жіночої душі зв'язуються з ритмами рідної природи та кодами предків. Символіка вишивки, рушника та рідного села створює захисний панцир для «вишиваної душі», яка, попри всі життєві шторми, прагне до гармонії: *«Вишивана моя / Українська душа...»* [6, с. 8]. Цей образ стає точкою перетину, де любов до конкретного «Ти» переростає в любов до Всесвіту, освячену Божою присутністю та національною ідентичністю.

Список використаних джерел:

1. Кононенко В. І. Символи української культури у мовно-естетичному вимірі : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 320 с.
2. Корабель О. М. Когнітивні та прагматичні аспекти метафоризації у сучасній жіночій ліриці. *Філологічні студії : науковий часопис*. 2024. Вип. 22. С. 45–52.
3. Слухай Н. В. Художній текст як семіотичний простір: від архетипу до символу. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. 288 с.
4. Соловей О. С. Екзистенційні ландшафти сучасної поезії : літературно-критичні есеї. Тернопіль : Крок, 2022. 196 с.
5. Тарнашинська Л. В. Антропологічний код української літератури: візії та ревізії : монографія. Київ : Академперіодика, 2023. 452 с.
6. Яковенко Т. В. У глибині небес... : Поезії. Вінниця, 2020. 224 с.